

Teksten zienswijzen voorkeursbeslissing publieksversie

Nr.	Thema	Zienswijze	aantal	
1	Algemeen / scope	Wat is de Groote Polder? Wat rekenen jullie daartoe?	1	Geografisch gezien is de Groote Polder het gebied achter de dijk tussen het industrieterrein Delfzijl en Termunterzijl (ongeveer 40 hectare). Voor dit gebied willen we een inrichtingsplan maken. Omdat er mogelijkheden zijn om het gebied uit te breiden en andere wensen mee te nemen, houden we een breder gebied aan. Daarom rekenen we ook de dijk, de camping, de Wal van Borgsweer en het gebied direct ten zuiden van de Groote Polder voorlopig tot dit gebied. Het precies bepalen van dit gebied is onderdeel van de planfase.
2		Gaan jullie de camping ook ophogen met slib?	1	De camping is onlangs verkocht aan een nieuwe eigenaar waar wij begin juli een eerste gesprek hebben gevoerd. Het gebied ligt namelijk ook laag. Daarom lijkt het logisch om ook het campinggebied op te hogen als de rest van de Groote Polder ook aangepakt wordt. Echter zijn wij daar afhankelijk van de nieuwe eigenaren. Ons doel is om samen met de nieuwe eigenaren en de bewoners een goed plan te maken. Voor de dijkveiligheid moet dit gebied op lange termijn ook verhoogd gaan worden. We hebben met de nieuwe eigenaar afgesproken te kijken naar mogelijke kansen om dit binnen de ontwikkeling van de Groote Polder mee te nemen. We begrijpen dat er zorgen zijn over de invloed van eventuele plannen op de camping en de omgeving. We zijn daarom eerst goed aan het onderzoeken en overleggen met alle betrokkenen, inclusief de nieuwe campingeigenaar en de bewoners.
3		Wordt de Wal van Borgsweer / Borgweersterdijk ook aangepakt / meegenomen in de plannen?	1	Dit is zeker een van de mogelijkheden. Zoals uitgelegd bij het antwoord op vraag 1 gaan we het plangebied verder afbakenen. Voor ons is het uitbreiden van de Wal van Borgsweer een optie, mede omdat dit als wens vanuit de omwonenden is aangegeven. Wij willen daarom graag in overleg met alle stakeholders, waaronder de bewoners, een plan maken. Als er voldoende draagvlak is en de plannen zijn haalbaar dan zal het onderdeel van het plan worden. Over hoe we dat gaan doen, willen we met de inwoners praten. Als er nu al ideeën zijn, horen we die graag.

4		Waar komt het slib? Ook voor onze huizen? En is dat wel veilig?	1-5	Het staat nog niet vast of er slib in de Groote Polder komt en waar het slib gaat komen. Wel is het doel om de Groote Polder toekomst bestendig in te richten. Dat betekent dat de polder opgehoogd wordt. Daarvoor zijn meerdere alternatieven denkbaar. Een van de alternatieven is om delen van de polder via getijdennatuur door het eb en vloed gestaag te laten mee groeien. Dat kan door slibrijk water binnen te laten en te laten bezinken, zoals ook bij Polder Breebaart. De aanzetting van het slib zorgt ervoor dat de bodem dan steeds hoger komt te liggen. Het slib wat in de Groote Polder komt, komt dus direct uit het Eems-Dollard estuarium en zijn kleine sediment deeltjes die bezinken. Het idee is nadrukkelijk niet om baggerslib uit de haven van Delfzijl te storten in het plangebied van de Groote Polder. Het ophogen dat kan mogelijk ook anders. Een alternatief zou kunnen zijn om de lage delen van de polder met zand of ander grond op te hogen. Daarover willen we graag met bewoners in gesprek. Wij vinden het van groot belang dat de water, de slib- en de mogelijke grondkwaliteit voldoet aan de normen. Mocht er gekozen worden voor binnendijs getijdengebied, dan gaan wij vooraf monitoren en zal er ook gemonitord worden als het slibrijke water wordt ingelaten. Op basis van ervaringen van uitgevoerde projecten in de afgelopen 10 jaar, gaan wij ervanuit dat dit slib voldoet aan de normen en veilig is. Als de kwaliteit niet voldoet aan de normen zal het niet ingelaten worden. In geval van getijdennatuur dan komt er in de zeedijk een afsluitbare getijdenduiker. Door deze duiker kan zeewater met slib het land instromen. We gaan graag met de inwoners onderzoeken waar, hoe en hoe groot het gebied moet en kan zijn dat op deze wijze opgehoogd kan worden. Als er een gebied wordt ingericht voor natuurlijke ophoging, dan komt een dijkje omheen, zoals dat nu ook al voor de helft van de Groote Polder het geval is. Hoe hoog deze dijk wordt weten we nog niet. Dat hangt af van de grootte van het gebied en hoe we het gebied inrichten. De dijk zal uiteraard voldoen aan alle veiligheidsnormen.
---	--	---	-----	--

5		Blijft de camping en de kleinschalige recreatie behouden? Wie is de nieuwe eigenaar?	1	Vanaf 1 juli 2024 is Marina Parken de nieuwe eigenaar. Wij hebben met de nieuwe eigenaren een eerste gesprek gehad. De nieuwe eigenaar heeft aangegeven graag met ons te kijken hoe de camping in combinatie met de Groote Polder opgehoogd kan worden. De nieuwe eigenaar heeft aangegeven wel aanpassingen te willen doen, maar deze plannen zijn nog niet concreet uitgewerkt. We blijven ons inzetten voor het behoud van de recreatieve voorzieningen en voor de wensen van de mensen uit de nabije omgeving.
6		Wat gaat er met het strand gebeuren? Gaat het strand verdwijnen?	1	Er zijn momenteel geen plannen voor het strand bij Termunten. Er zijn ook geen plannen om het strand te verwijderen. Mocht u ideeën hebben over het strand dan kunt u die kenbaar maken tijdens de schets sessies om te kijken of ze meegenomen kunnen worden in de plannen.
7		Wat is een robuuste zoet/zout-overgang? Hoe ziet dat eruit?	1	Zoet-zout-overgangen bevinden zich op plekken waar zoet water en zout water samenkomen. Zoals op plekken waar rivieren uitstromen in zee. Deze gebieden zijn belangrijk voor veel soorten vogels en vissen. Er groeien bijzondere planten en deze gebieden leveren een groot deel van de basis voor het voedsel in het water. Hoe zo'n gebied er uit ziet, verschilt. Vaak zijn het waterrijke gebieden met brede natuurlijke oevers.
8		Komt er een waterberging? Wat betekent dit voor de kadehoogtes?	1	In het noordwestelijke deel van de Groote Polder houden we ruimte voor een waterberging. Deze waterberging is bedoeld om overtollig regenwater uit het industriegebied tijdelijk op te vangen. De exacte inpassing hiervan moet nog plaats vinden en zal in de volgende fase nader ingevuld worden. De waterberging heeft echter geen verhogend effect op de hoogtes van de tweede dijk, mocht er getijdennatuur komen in de Groote Polder..
9	Nut en noodzaak	Wat is de noodzaak voor het ophogen van de Groote Polder? Dit wordt niet helder uit de stukken. Immers er zijn polders in NL die nog	1	De lage polders in vooral de provincies Noord- en Zuid-Holland liggen inderdaad nog lager. Deze polders liggen echter niet direct achter een zeedijk, maar verder landinwaarts.

		lager liggen en deze worden ook niet opgehoogd...		Een van de meest kwetsbare plekken in het kustgebied van Groningen is de Groote Polder bij Borgsweer. Deze polder ligt direct achter de zeedijk en ligt zelfs lager dan delen van de zeebodem van de Eems-Dollard. We verwachten dat we nog één keer een traditionele dijkversterking bij de Groote Polder kunnen uitvoeren, de voorbereidingen hiervoor zijn ook in gang gezet. Om ook de veiligheid op de langere termijn te kunnen borgen het nodig om een bredere zone op te hogen. Dit geldt ook voor de laag gelegen landbouwgronden in dit gebied, de kwaliteit van deze gronden gaat achteruit. Als we niets doen gaan deze gronden voor de huidige functie verloren. Het idee is om niet te wachten tot de problemen nog groter worden, maar nu alvast mee te gaan met de ontwikkelingen en te beginnen met het ophogen van de laagste delen van dit kustgebied. Dit past ook bij de kustvisie van waterschap Hunze en Aa's. De Groote Polder <i>biedt de kans</i> om het geleidelijk ophogen op een natuurlijke manier te combineren met natuur- en leefbaarheidsdoelen. Het gaat vooral om het slim combineren van de kansen die zich nu voordoen.
10		Tot hoever moet de Groote Polder meegroeien, wat als de zeespiegel met 1 meter gaat stijgen?	1	Zeespiegelstijging is een langzaam proces. We weten nu dat dit proces de komende eeuwen verdergaat. Een eindhoogte kunnen we niet precies aangeven. Tijdens het proces van zeespiegelstijging is er genoeg tijd om ervoor te zorgen dat het laten meegroeien van de kust bijdraagt aan de stabiliteit van de kustverdediging. Dit weten we aan de hand van een aantal gebieden in Nederland waar de natuurlijke opslibbing nog plaats vindt (zoals polder Breebaart, de kwelders en bijvoorbeeld het 'Verdronken Land van Saeftinghe' in Zeeland). De natuurlijke ophoging kan vooralsnog de zeespiegelstijging prima bijhouden.
11		Kan de Groote Polder opgehoogd worden met vaste grond ipv met slib? Kan de polder opgehoogd worden zonder slibinvang?	1	De Groote Polder kunnen we ook met andere grond ophogen, bijvoorbeeld zand. Omdat de Groote Polder meteen achter de dijk ligt, kunnen we hier het kustgebied ook ophogen door natuurlijke aanslibbing. Daarmee versterken we ook de natuurkwaliteit van de Eems-Dollard. We willen samen met de inwoners bekijken hoe we de Groote Polder het beste inrichten. Daarbij is er ruimte voor andere wensen, bijvoorbeeld voor recreatie of bos.

12		Waarom moet de slibinvang hier? Waarom kan het slib niet gestort worden op andere plaatsen, zoals op industriepercelen bij Farmsum?	1	Het idee is nadrukkelijk niet om baggerslib uit de haven van Delfzijl te storten in het plangebied van de Groote Polder. De Groote Polder is wel een mogelijke geschikte plaats voor natuurlijke ophoging omdat het zo laag ligt. Het natuurlijk laten meegroeien van de kust kan alleen op plekken dichtbij de kust waarbij het hoogteverschil tussen de zee en het land geschikt is om slib door de zee af te laten zetten. Dat verschil mag niet te groot zijn en ook niet te klein. De Groote Polder is een van deze plekken. Het grote voordeel van het natuurlijk laten aanslibben is de kans om ook natuurwaarden te realiseren. De Groote Polder heeft niet als doel om zoveel mogelijk slib in te vangen en daarmee het probleem van de Eems-Dollard op te lossen. Slibafzetting kan de kustzone verhogen. Dat is goed is voor de bescherming tegen hogere zeespiegelop de lange termijn. Naast het toevoegen van nieuwe natuur en de meegroeiende kust, werken we ook aan vermindering van de vertroebeling in de Eems-Dollard. Hiervoor kijken we naar het ophogen van laag gelegen landbouwgebieden in het achterland zodat deze beschikbaar kunnen blijven voor de huidige functies en het maken van klei voor dijkversterkingen.
13		Is de Groote Polder, naast een woonwijk, wel de geschikte plaats voor het ophogen met slib?	1	Ja, wij vinden dat de Groote Polder een geschikte plek is om natuurlijk op te hogen. Zie daarvoor ook de antwoorden op vragen 11 en 12. We willen samen met de inwoners verkennen of en hoe de natuurlijke invang in de Groote Polder een plek kan krijgen. Hiervoor gaan we schetssessies organiseren.
14		Voor wie zijn de kansen voor recreatie bedoeld? Met de horizonvervuiling, de zonparken en de industrie heb je alle ingrediënten om hier vooral niet te recreëren...	1	Voor de invulling van recreatiemogelijkheden is nog geen beslissing genomen. Wij willen graag de leefbaarheid van het gebied vergroten. Het versterken van de recreatieve mogelijkheden is daarbij een van de denklijnen. We willen graag met de bewoners samen plannen maken voor het gebied, waarbij juist de bewoners de experts zijn die de wensen rond leefbaarheid kunnen inbrengen. Het inrichten van een goede groene bufferzone met ruimte voor bos rondom het industrieterrein van Oosterhorn kan hiervan onderdeel zijn.

15	Natuur	De natuur is nu al mooi met reeën, fazanten, hazen, vossen, paddenstoelen, etc. Waarom willen jullie dat tenietdoen? Kan het deel 'Klein Drenthe' worden behouden?	>5	Rond de Eems-Dollard is in de loop der jaren veel natuur verloren gegaan die traditioneel hoort bij een riviermonding waar zoet en zout water samenkomen. Door de harde scheiding tussen land en water zijn leefgebieden voor planten en dieren verloren gegaan. Het programma ED2050 heeft als doel om naast het verbeteren van de waterkwaliteit van de Eems-Dollard ook de oorspronkelijke leefgebieden van flora en fauna te herstellen. De Groote Polder ligt op een unieke plek, op de grens van land en water en is hiervoor geschikt, mede vanwege de lage ligging. Bovendien kunnen natuurdoelen hier gecombineerd worden met waterveiligheid op de lange termijn. We begrijpen dat veel bewoners waarde hechten aan de planten en dieren die nu in de Groote Polder voorkomen. Samen met de inwoners willen we verkennen hoe de plannen in de Groote Polder en in de omgeving van het dorp vorm kunnen krijgen. Daarbij zien wij ook mogelijkheden om delen van de Groote Polder te behouden of gefaseerd op te hogen, zodat we ook bestaande bomen en natuur kunnen respecteren. Delen van de aangekochte gronden kunnen hiervoor ingezet worden.
16		De natuur die er nu is vormt al een mooie buffer tussen de dorpen en de industrie en de windmolens. Wordt deze buffer met de plannen tenietgedaan?	>5	We zien de waarde van de huidige natuur en de buffer die het gebied is tussen het dorp en de industrie en windmolens. Wij zien juist mogelijkheden om deze bufferwerking te versterken, bijvoorbeeld door het plaatsen van bomen op locaties waar deze beter het zicht op de windmolens wegnemen. Er is juist ruimte voor het versterken van een zone die als buffer kan werken voor de industrie en de windmolens.
17		Is er onderzoek gedaan naar de huidige natuurwaarden in de Groote Polder? Kunnen we de resultaten inzien? Hoe gaan jullie	>5	Ja, in 2021 is een onderzoek uitgevoerd, waarbij de werkzaamheden zijn getoetst aan de Wet natuurbescherming en overige gebiedsbescherming. Dit rapport is openbaar. Als er conflicten zijn met natuurbelangen, zoals bij rode-lijst-soorten, zullen we ons houden aan wet- en regelgeving.

		om met de aanwezige rode lijst soorten?		
18		Kan vismigratie ook via een ondergrondse tunnel?	1	In het voorkeursbesluit gaat het over het aanleggen van een waterverbinding tussen de Eems-Dollard en de Groote Polder door middel van een duiker onder de dijk door. Een ondergrondse tunnel is ook een soort duiker. Uit de praktijk bij de Breebaartpolder blijkt dat vissen gebruik maken van een duiker om tussen de Dollard en de polder heen en weer te zwemmen. Vooralsnog wordt er alleen een duiker (tunnel) aangelegd tussen de Eems en de Groote Polder, als er besloten wordt om er een getijdengebied van te maken. Een extra verbinding naar bijvoorbeeld het Oosterhornkanaal is nu niet aan de orde.
19	Leefbaarheid	De bomen van de Groote Polder hebben een geluiddempend effect voor de overlast van de industrie en op het verkeerslawaaï over de Valgenweg. Hoe wordt dat gecompenseerd? Welke geluidswerende maatregelen komen er? Als de bomen toch weg moeten, hoe wordt dat gecompenseerd?	1-5	Voor zover we dit kunnen meten en beoordelen, zullen we het geluiddempende effect van de maatregelen meenemen als voorwaarde in de verdere uitwerking van de plannen in het kustgebied. Als blijkt dat we maatregelen moeten nemen om geluid te weren dan doen we dat. We gaan er al vanuit dat we de Wal van Borgsweer gaan versterking om juist ook de buffer tussen de dorpen en industrie te versterken. In het ontwerponderzoek dat we samen met de bewoners willen starten, hebben we daar aandacht voor en bedenken we zo nodig gezamenlijk passende maatregelen.
20		Gaat het zicht op de windmolens toenemen? Het vergroten van het zicht op de windmolens betekent een aantasting van de leefbaarheid. Uit onderzoek blijkt dat mensen met zicht op bomen minder overlast ervaren.	1-5	Wij zien goede mogelijkheden om het zicht op de windmolens juist te verminderen. Bomen die dicht bij huizen staan ontnemen immers beter het zicht op de windmolens. Hierover gaan we graag met bewoners in gesprek. We willen immers samen de plannen vormgeven. In dat proces kunnen we gezamenlijk onderzoeken hoe we het zicht op de windmolens kunnen verminderen. We willen samen met de omgeving een plan maken waar de doelen die gesteld zijn vervuld worden. Hoe het gebied er daardoor exact uit komt te zien is nog niet bekend. Als u zich aanmeldt voor de schetssessie kunt u hierover meedenken en uw wensen naar voren brengen.

21		Gaat het alternatief voor de Valgenweg tot meer geluidsoverlast leiden?	1	Het is nog te vroeg om definitieve conclusies te trekken over de mogelijke geluidsoverlast die het alternatief voor de Valgenweg met zich mee zou kunnen brengen. Het eventueel omleggen van de Valgenweg is onderdeel van de integrale gebiedsaanpak. Daarover gaan we gezamenlijk in gesprek om de beste route te bepalen, waarbij we rekening houden met alle andere opgaven en wensen die er zijn. Mogelijke geluidsoverlast is daarbij een van de aspecten waar we aandacht voor moeten hebben.
22		Kunnen de hulpdiensten in de toekomst nog wel op tijd komen?	1	Ja, dit is absoluut een randvoorwaarde. Wij begrijpen dat de toegankelijkheid voor hulpdiensten van cruciaal belang is voor de veiligheid van onze gemeenschap. Bij het maken van plannen werken we nauw samen met de hulpdiensten om ervoor te zorgen dat zij overal altijd snel en gemakkelijk kunnen komen. We vragen hiervoor partijen als de Veiligheidsregio Groningen en de GGD om advies. Toekomstige plannen en veranderingen van wegen worden zorgvuldig beoordeeld om ervoor te zorgen dat de reactietijden van hulpdiensten niet worden beïnvloed. Wij blijven ons inzetten om de veiligheid en bereikbaarheid in onze gemeenschap te waarborgen.
23		Is de Groote Polder in de toekomst nog wel toegankelijk voor bewoners?	1-5	Ja, het is de bedoeling dat de Groote Polder toegankelijk blijft. De Groote Polder krijgt alleen wel een andere inrichting dan nu. Hierdoor zal de toegankelijkheid van het gebied veranderen. We gaan samen nadenken op welke manier we het gebied toegankelijk willen maken, zoals het aanleggen van wandel-, fietspaden, uitzichtpunten en dergelijke.
24		Wordt met de slibinvang een extra leefgebied voor muggen gecreëerd? Hoe wordt dat eventueel voorkomen?	1	Nee, muggen komen af op zoet en stilstaand water. Als er een getijdengebied komt Met de natuurlijke invang van slibrijk zeewater uit de Eems-Dollard waar het water met het getij meebeweegt. Dan is de verwachting is dat het zoute water geen extra muggen aantrekt. Uit de ervaring van Polder Breebaart kunnen we concluderen dat daar geen extra muggen worden aangetrokken.

25		Als er nieuwe recreatie in de Groote Polder komt en er komen nieuwe bezoekers: waar moeten die parkeren?	1-5	Als er in de plannen nieuwe recreatie in de Groote Polder komt die nieuwe bezoekers aantrekt, hoort daar passende parkeergelegenheid bij. Dat is voor ons een integraal onderdeel van de plannen die we samen willen maken.
26		Wordt de stikstofbelasting verminderd of gecompenseerd? Wordt dat doorgerekend?	1-5	Wij moeten ons houden aan de regels in Nederland. De stikstofbelasting van de maatregelen wordt berekend en in kaart gebracht. Dit doen we voor de tijdelijke aanlegfase, waarin grondwerk gaat plaatsvinden, en ook voor de eindfase als de herinrichting klaar is. Daarbij moeten wij ons houden aan de wettelijke normen. De verwachting is dat de stikstofbelasting tijdens de aanlegfase tijdelijk toeneemt. Dit kan eventueel worden verminderd door de inzet van duurzame elektrisch materieel.
27		Wat is de huidige waterkwaliteit van de Eems-Dollard? Zijn er recente gegevens over de waterkwaliteit? Hoe is de kwaliteit van het slib? Bevat het zware metalen, pfas, kwik of andere vervuilende stoffen? Is dat onderzocht? Wat zijn de normen? Wat is het effect op de langere termijn?	>10	In Nederland gelden wettelijke kaders voor de water- en bodemkwaliteit. De kaders en de regels zijn afhankelijk van de functie en het gebruik van een gebied of een perceel. Voor landbouwkundig gebruik gelden bijvoorbeeld strengere kaders dan voor een natuurgebied. Het gebruik van grond/slib voor een dijkversterking kent zo ook weer eigen kaders. Als grond of zeewater niet aan de wettelijke kaders voldoet gaan we het niet toepassen. In de afgelopen jaren hebben we kennis verzameld vanuit het programma ED2050. Zo is het slib onderzocht dat is gebruikt voor de Pilot Ophogen Landbouwgronden. Ook het slib dat is gebruikt voor de Brede Groene Dijk (voor een deel afkomstig uit Polder Breebaart) is tevoren onderzocht. Uit metingen en monsters die daar zijn verricht voordat het slib is toegepast, blijkt dat het slib aan de gestelde voorwaarden voldeed. Als we slib binnenlaten in de Groote Polder moeten er eerst nog de nodige onderzoeken plaatsvinden. Daar hoort ook een monitoringsprogramma bij. Daarvoor vragen wij ook de inbreng van inwoners door bijvoorbeeld af te stemmen hoe vaak en waar we controleren.

				We begrijpen dat deze metingen momentopnames zijn en geen garanties voor de toekomst bieden. Daarom wordt gekeken naar een goed monitoringssysteem om de water- en slibkwaliteit de komende decennia goed in de gaten te blijven houden en te kunnen ingrijpen als de kwaliteit niet meer toereikend is, bijvoorbeeld tijdens een calamiteit. Het is overigens goed om te weten dat normen voor bodem - waterbodem/slib en oppervlaktewater verschillend kunnen zijn. Dus het kan zijn dat slibkwaliteit voldoet aan de norm zolang het onder water ligt, maar niet als dit op land gebracht wordt. Hier houden we in het onderzoek rekening mee. Mogelijke slibinvang gaat nog niet op korte termijn plaatsvinden. Er is nog voldoende tijd om dit uitgebreid te onderzoeken.
28		Op welke stoffen is het slib geanalyseerd? Stroomt er straks ook vervuild water van de Veenkoloniale Afvalleiding bij de Bocht van Water in de Groote Polder? Hoe en wanneer is dit water gecontroleerd?	1-5	Het slibrijke water wordt gecontroleerd op alle mogelijke stoffen die erin kunnen voorkomen. Hiertoe behoren ook kwik, pfas en andere mogelijk schadelijke stoffen voor het milieu. De stoffen blijven we de komende jaren monitoren. Zo kunnen we zien hoe de samenstelling en de kwaliteit van het water zich ontwikkelt. Op ongeveer 20 km afstand van de Groote Polder bij Bierum, vlak onder de Eemshaven, komt de Veenkoloniale Afvalwaterleiding (VKA) in de zee uit. De lozingen op de VKA zijn vergund en in beeld. De lozing moet voldoen aan de gestelde vergunningsvoorwaarden en inhoudelijke eisen. De provincie Groningen is bevoegd gezag voor de afvalwaterlozingen van de afzonderlijke bedrijven die zijn aangesloten op de VKA. Dit jaar wordt onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de lozing bij de VKA en wordt hierover gerapporteerd aan Provinciale Staten. Zodra dit rapport gereed is kunnen we dit beschikbaar stellen.
29		Over de slibinvang: hoe wordt omgegaan met calamiteiten? Kan de slibinvang gestopt worden als de	>5	Mocht er gekozen worden voor binnendijs getijdengebied, en er doen zich calamiteiten voor op de Eems-Dollard, dan kan eenduiker gesloten worden voor slibinvang. Dit wordt opgenomen in een calamiteitenplan dat voor het gehele gebied

		kwaliteit van het water/slib buitendijks slecht is.		opgesteld wordt. Daarin wordt bijvoorbeeld ook opgenomen wanneer de duiker sluit als het hoog water wordt of gaat stormen.
30		Hoe wordt de kwaliteit van het slib gemonitord?	>5	De ministeries van I&W, LNV, Rijkswaterstaat, de provincie Groningen en de gemeente Eemsdelta maken afspraken over de wijze, locaties van monitoring van de waterkwaliteit en de samenstelling en kwaliteit van het slib dat zich in het water bevindt.
31		Wat wordt het effect van slibinvang op de grondwaterstand? Wat is de kans op zoutere gronden rond de Groote Polder. Stroomt het zout straks ook naar onze huizen en onze tuinen?	1-5	Als gekozen wordt voor een getijdengebied, dan vindt deze plaats in de lagere delen van de Groote Polder. Doordat de bebouwing veel hoger ligt is de verwachting is dat dit geen effect heeft op de grondwaterstand in Borgsweer en Termunterzijl. Dit zal nader worden onderzocht met een grondwaterstudie. Als uit dit onderzoek blijkt dat er aanvullende maatregelen nodig zijn dan worden deze genomen. Uitgangspunt is dat de bebouwing, tuinen en landbouw in de omgeving geen nadeel ondervinden van het project Groote Polder. Dit zal ook met een meetnet in de praktijk worden gecontroleerd. Deze aanpak is ook gevolgd bij polder Breebaart. Met het onderzoek en de metingen in de praktijk bleek dat er geen sprake is van vernatting en verzilting van de omgeving door de gedempte getijdebeweging in de polder Breebaart.
32		Stinkt het slib?	1	Het slib stinkt niet. We baseren ons op de ervaringen met slibinvang bij Polder Breebaart en Waterdunen in Zeeland. Ook het baggerslib uit het havenkanaal van Delfzijl, dat is gebruikt voor de Pilot Ophogen Landbouwgronden iets ten zuiden van de Warvenweg, stonk niet. Dat geldt ook voor het slib dat is gebruikt voor de proef met de kleirijperijen. Tijdens het rijpingsproces is er geen stank waargenomen.
33		Hoe verhoudt zich het binnenlaten van slib tot het "Stand Still" principe vanuit de nota bodembeheer?	1	In principe mag de milieu hygiënische kwaliteit van de bodem niet verslechteren, dat staat in de provinciale nota Bodembeheer. In principe is het toegestaan om zout slib binnen te laten, mits wordt aangetoond dat het niet leidt tot onacceptabele risico's. Dat betekent dat de overheden de bodemkwaliteit moeten blijven monitoren en dat zij de kwaliteit van het bezonken slib in de Groote Polder moeten blijven toetsen. Daarnaast kunnen ook aanvullende maatregelen nodig zijn. In de volgende fase wordt dit verder uitgezocht.

34	Uitvoering	Kan het slib ook met een pijpleiding in de Groote Polder ingebracht worden?		Dit kan wel. Er zijn meerdere mogelijkheden om de Groote Polder op te hogen. Slib per pijpleiding heeft niet de voorkeur. Dan licht het eerder voor de hand om lage delen met zand op te hogen. Een van de alternatieven is om getijdennatuur aan te leggen om daarmee geleidelijk slib in te vangen en de kust te laten meegroeien met de zeespiegel. We willen een natuurlijk proces op gang brengen waardoor de lage delen van de kust meegroeien met de zeespiegel. Voor het ophogen van lage landbouwgronden in de kustzone, waarbij het van belang is dat de grond weer zo snel mogelijk door de boer in productie kan worden genomen, zien we wel mogelijkheden om een pijpleiding te gebruiken.
35		Valt het wandelen en recreëren in de Groote Polder lange tijd weg?		Dit is afhankelijk van hoe we de volgende fases gaan invullen. Het uitgangspunt is dat wandelen en recreëren mogelijk blijft. Samen met de omgeving willen we een inrichtingsplan maken waarin bijvoorbeeld wandelen en recreëren, in alle fases, mogelijk blijven.
36		Wat is de inschatting van de overlast van voorbereidende werkzaamheden? Wat worden de transportroutes, hoeveel transportbewegingen moeten we verwachten?		Om de plannen te kunnen realiseren zullen er werkzaamheden uitgevoerd worden. Tijdens de uitvoering zullen transportbewegingen zeker toenemen. Ons uitgangspunt daarbij is dat wij de overlast zo veel mogelijk willen beperken. Tijdens de voorbereiding van de uitvoering zal dat een van de uitgangspunten zijn. Ook hierbij zullen de bewoners betrokken worden om tot een zo goed mogelijk plan te komen.
37		Wordt het 'ingevangen slib' later weer verwijderd? Welke invloed heeft dit?		Als gekozen wordt voor een getijdengebied, met natuurlijke invang dan is dat primair om een een sterker kustfundament te maken. Dit draagt op langere termijn ook bij aan de bescherming tegen hoog water vanaf zee. Deze gedachtegang staat ook in de kustvisie van het waterschap Hunze en Aa's. We zien de Groote Polder daarom ook niet als een wingebied voor slib. Wel kan het zo zijn dat er slib uitgehaald wordt als bepaalde natuurdoelen niet meer gehaald worden, zoals bij Polder Breebaart. Daar is na 15 jaar opslibbing slib uitgehaald om de natuurfunctie in stand te houden. Dit is met een zuiger en een buisleiding verwijderd.

38	Bredere gebied, omzoming	Wat gebeurt er met het aangekochte land, als het spuikanaal er eerst niet komt? Wat gebeurt er met de grondwaterstand als omringende landbouwgronden met 1 meter worden opgehoogd, komt er dan meer water in onze kelders?		We zien het geheel als gebiedsontwikkeling. We werken in brede zin aan het kustgebied. Daarom bekijken we de plannen en plekken niet afzonderlijk. Voor ons zijn de Groote Polder en de aangekochte gronden een geheel. We willen samen met de inwoners een plan maken voor het hele gebied. Daarbij weten we dat we ook rekening moeten houden met plannen die pas later in de tijd aan de orde zijn, zoals een mogelijk spuikanaal of het ophogen van landbouwgronden. Voor het ophogen van landbouwgronden met slib is het uitgangspunt dat het geen extra overlast gaat geven. Het effect op het grondwater wordt goed onderzocht. Dat onderzoek kan starten als de overheden en de landeigenaren weten waar zij de eerste landbouwgronden willen ophogen.
39		Welk gebied is in beeld voor de herplantplicht?	1	Als er bomen in de Groote Polder verdwijnen is het de bedoeling om de bomen op een andere plek terug te planten. De exacte locaties die hiervoor in aanmerking komen, worden nog in beeld gebracht. Hierover willen de overheden nog graag in gesprek met de inwoners van het gebied.
40		De geschiedenis leert dat dorpen zijn verdwenen en de industrie is opgerukt. Staat ons hetzelfde te wachten?		De dorpen gaan niet verdwijnen. Wij begrijpen de zorgen over de toekomst van onze dorpen en de uitbreiding van de industrie. Het behoud van onze dorpen en de leefbaarheid van onze inwoners zijn van groot belang voor ons. In ons beleid zoeken we actief naar een balans tussen economische ontwikkeling en het behoud van onze culturele en sociale structuren. Er zijn geen plannen om dorpen te laten verdwijnen voor de uitbreiding van de industrie. We willen graag de leefbaarheid vergroten. Wij blijven ons inzetten voor een duurzame ontwikkeling die rekening houdt met de belangen van onze inwoners en de historische waarde van onze dorpen.
41		Gaat de industrie uitbreiden? Komt er nog industrie bij?	1	De industrie ligt binnen het plangebied van Oosterhorn. Een uitbreiding van het industrieterrein Oosterhorn buiten het plangebied is op dit moment niet aan de orde.
42		Kunnen we hier nog wel veilig en gezond wonen?	1	Ja, bewoners kunnen hier veilig en gezond wonen. De overheden zetten zich in om ervoor te zorgen dat alle ontwikkelingen en veranderingen in ons gebied de

				leefbaarheid, veiligheid en gezondheid van onze inwoners ten goede komen. Hiervoor monitoren we nauwkeurig milieu- en gezondheidsaspecten en treffen we passende maatregelen om eventuele risico's zo klein mogelijk te maken. We blijven in overleg met experts en belanghebbenden om ervoor te zorgen dat u hier veilig en gezond kunt blijven wonen. Uw welzijn staat voorop in al onze beslissingen en plannen. Met een milieu-effectonderzoek wordt hier ook op toegezien.
43	Dijkversterking Gecombineerd antwoordt op de vragen 45. 46 en 47	Kan de dijkversterking ook buitendijks? Immers op andere plaatsen kan dat ook zoals Vlieland, ondanks N2000	1	De verkenning van de dijkversterking start in 2025 en zal zoveel mogelijk gecombineerd worden met het proces voor de herinrichting van de Groote Polder. Zo kunnen we een zo goed mogelijk afgestemd ontwerp maken. Bovendien willen we de uitvoering ook zoveel als mogelijk combineren zodat de overlast voor de omgeving zoveel als mogelijk beperkt kan worden. In de verkenningsfase voor de dijk kunnen alle alternatieven voor de dijk (buitendijkse versterking, brede groene dijk) worden verkend en afgewogen ten opzichte van de andere alternatieven. Dat staat dus nog open. Op voorhand kan worden gemeld dat een versterking met damwanden niet voor de hand ligt. Dit is erg duur in vergelijking met een versterking met grond. Daarnaast is een versterking in grond in de toekomst veel beter uitbreidbaar dan een versterking met damwanden. Met het oog op de toekomstige zeespiegelstijging is dit een belangrijke overweging.
44		Is de Brede Groene dijk met een kwelder een optie voor de Groote Polder?	1-5	
45		Waarom geen versterking met damwanden?	1	
46		Waarom een dijk, waarom zijn we zo angstig? Aan de oostkant van Denemarken is helemaal geen dijk...	1	Zonder een dijk zou zelfs bij een normale vloed waterstand al een groot deel van de provincie Groningen onder water lopen.
47		Wat is de relatie met de dijken bij Duitsland? Wat als de dijken daar niet worden opgehoogd?	1	De dijken in Duitsland hebben geen invloed op onze dijken.

48		Kan de Valgenweg ook langs of over de dijk van de Pier van Oterdum tot aan de Boog van Ziel?	1	Als deze wens ingebracht wordt bij de verkenning van de dijkversterking dan wordt dit meegenomen en afgewogen.
49	N2000	Waarom vinden de voorgenomen maatregelen niet buitendijks plaats? Bij de kwelder van Delfzijl en bij de Dubbele Dijk bij Bierum vinden ook werken buitendijks plaats.	1-5	De Marconi-kwelder voor de kust van Delfzijl is aangelegd voor natuur en recreatie. Delen van de kwelder zijn bestemd door vogels om te rusten en te broeden. Ook wordt voor de langere termijn gemonitord hoe de kwelder bijdraagt aan de bescherming tegen hoog water onder extreme omstandigheden. Deze kwelder is op een voor waterveiligheid logische locatie langs de strekdam van het havenkanaal gelegd. De werkzaamheden bij Bierum hebben te maken met de aanleg van een duiker voor de Dubbele Dijk om slibrijk water binnen te laten. Het gaat daar om tijdelijke werkzaamheden. Daarnaast is bij deze locatie iets noordelijker een broedeiland buitendijks aangelegd op een hoger gelegen (droogvallende) wadplaat gelegd. De manier waarop de dijkversterking plaats gaat vinden, is geen onderdeel van het voorliggende voorkeursbesluit. In de verkenningsfase van de dijkversterking kan ook het alternatief van een Brede Groene dijk met een kwelder worden verkend en afgewogen ten opzichte van de andere alternatieven.
50		Wat zegt het beheerplan N2000? Komt er straks N2000-gebied binnendijks?	1	Als gekozen wordt voor de aanleg van een getijdengebied levert dit een bijdrage aan de doelen van N2000. Het is echter geen doel van de overheden om binnendijks gebieden te bestempelen als Natura 2000-gebied, dit is ook niet de bedoeling voor de Groote Polder. Voor het beheerplan N2000 voor de Waddenzee is voor de Eems-Dollard een concept supplement opgesteld. In het supplement worden vooral de maatregelen benoemd voor herstel van 'leefgebieden', zowel binnen als buiten het N2000 gebied, voor vogels en vissen, zonder hier het stempel N2000 aan toe te kennen. Het supplement is nog in ontwikkeling en nog niet vastgesteld door het ministerie van LVVN.

51		Wie wordt de nieuwe beheerder van de Groote Polder?	1	Het Groninger Landschap is de beoogd beheerder van de Groote Polder.
52	vergunning	De vergunning om het havenslib terug te storten in de zee en de Eems-Dollard moet direct worden ingetrokken. Wat er nu gebeurt is dweilen met de kraan open...	1	Dat we in deze regio een haven hebben brengt met zich mee dat er gebaggerd moet worden, zodat de schepen er terecht kunnen. We zijn juist bezig om een goede bestemming te vinden voor het materiaal dat uit de haven komt, zodat het niet meer verspreid hoeft te worden in de Eems-Dollard. Het verhogen van snel dalende gronden in de kustzone en het maken van klei voor dijkversterkingen hebben we de laatste 10 jaar in pilots getest en dit is een goede manier om meerdere problemen in het gebied op te lossen.
53	Participatie	Er is nooit gevraagd wat inwoners onder leefbaarheid verstaan. Leefbaarheid is toch een kwestie van de vraag van inwoners en toch niet van aanbod. Is onderzocht hoe de leefbaarheid nu wordt ervaren?	>5	Er is in de afgelopen jaren meerdere keren met (vertegenwoordigers van) bewoners gesproken over leefbaarheid. In het kader van het Koersdocument heeft de gemeente in de afgelopen jaren gesprekken gevoerd over leefbaarheid. De gemeente Eemsdelta hanteert een leefbaarheidsmonitor van alle dorpen. Van elke dorp is bekend wat er speelt. In het kader van de provinciale nota over Brede Welvaart heeft de provincie ook gesprekken gevoerd, waaronder met vertegenwoordigers van bewonersorganisaties. In het kader van de verkenning Eemsielen zijn er inloopmomenten geweest waar inwoners hun mening konden geven over de leefbaarheid in de dorpen. Uit deze gesprekken hebben we geconcludeerd dat de leefbaarheid in de omgeving nog wel verbeterd kan worden. Ook zijn er vanuit de dorpen ideeën aangedragen over een bredere bufferzone, over de bestaande camping en bijvoorbeeld over het fietspad langs de dijk naar Delfzijl. Deze ideeën worden meegenomen voor nadere uitwerking of zijn zelfs (in het geval van het fietspad) al in gang gezet. We nemen bij de plannen voor de Groote Polder de verbetering van de leefbaarheid als voorwaarde mee. Leefbaarheid is een breed begrip. Voor de Groote Polder gaat het thema leefbaarheid over bereikbaarheid, prettig wonen, werken en leven in een omgeving die stimuleert. De overheden maken zich sterk voor een goede en veilige ontsluiting

				van verkeer, mogelijkheden voor recreatie en het versterken van economische activiteiten, ook voor toekomstige generaties. De gemeente heeft in haar koersdocument criteria vastgesteld om ook de leefbaarheid te versterken. We nodigen bewoners en vertegenwoordigers van bewonersorganisaties uit om daarover mee te denken in samenhang met de doelen van natuurherstel en waterveiligheid.
54		Wij zijn het oneens met de uitgangspunten: Waarom inspraak als de uitgangspunten niet zullen wijzigen? Nog niets staat vast, zegt u. Maar de uitgangspunten wel. Wij worden in de maling genomen. Is draagvlak voor de plannen gemeten? Als er geen breed draagvlak is, gaat u dan toch door? In het MER wordt geschreven over een bewonersalternatief. Dat alternatief is afzien van slibinvang...	1-5	De verkenning Eemszijlen is gestart met een notitie die door de overheden is vastgesteld. Daarin staan de doelen waar we als overheden verantwoordelijk voor zijn. Bij de verkenning staan de volgende uitgangspunten centraal: natuurherstel, klimaatbestendige inrichting, leefbaarheid/recreatie en zoetwaterbeschikbaarheid. Dit zijn maatschappelijke doelen waar overheden voor verantwoordelijk zijn. Voor Eemszijlen en de herinrichting van de Groote Polder is een verkenning gedaan naar de haalbaarheid van de doelen en vooral of de doelen in samenhang behaald kunnen worden. Het gaat bij een klimaatbestendige inrichting om het algemeen belang, de bescherming tegen hoogwater ook voor de langere termijn. Voor wat betreft de natuur gaat het niet alleen om de Groote Polder maar om een hoger doel: de waterkwaliteit en de natuurwaarden van de hele kustzone van de Eems-Dollard. Deze hogere doelen die het algemeen belang dienen staan niet ter discussie. Dat betekent echter niet dat alle doelen per definitie in de Groote Polder moeten landen. De komende periode maken we een 'pas op de plaats', waarbij we vooral met u in gesprek willen over de toekomst van het brede gebied vanaf de Groote Polder landinwaarts tussen de dorpen en het industriegebied Oosterhorn. Voor dit hele gebied willen graag met u tot een aantal scenario's komen waarin uw ideeën en wensen voor het gebied goed naar voren komen. Pas nadat we deze scenario's concreet met u in beeld hebben gebracht bekijken we of de beoogde doelen voor de Groote Polder hierbinnen ook een plek kunnen geven. We willen aan de hand van ontwerp onderzoek, samen met de inwoners, bepalen welke doelen en hoe de doelen in het gebied gerealiseerd kunnen worden en welke

				voorwaarden voor u als inwoners van belang zijn voor het gebied. Daarbij kijken we breed en staan er nog geen oplossingen vast. Het ontwerponderzoek biedt de mogelijkheid om samen te verkennen wat de mogelijke oplossingsrichtingen zijn. We hopen doordat we nauw samenwerken met de bewoners tot oplossingen komen die op draagvlak kunnen rekenen. Uiteindelijk ligt het besluit voor de plannen bij de politiek. Zij maken een afweging tussen alle belangen die met de plannen zijn gediend. Ook het inwonersbelang wegen ze mee.
55		In 2021 zijn jullie begonnen en nu komt er een werkgroep met bewoners... is dat niet veel te laat?	1	Ja, dat is laat en dat was ook niet zo voorzien. Dit heeft echter een aantal redenen: In 2021 is de verkenning Eemsijslen gestart waarbij de overheden zich met name hebben gebogen over de samenhang van de verschillende doelen die in dit gebied gerealiseerd kunnen worden. In die periode zijn er diverse inloophmomenten geweest en toelichtingen gegeven in het Visserijmuseum en in het kerkje van Borgsweer. Door de Corona-maatregelen waren deze beperkt, bovendien bleek de afweging van de verschillende opgaven ingewikkeld. Vooral de keuze met welke doelen we nu aan de slag konden bleek lastiger dan voorzien. Ook dit is een reden om over te gaan tot het opstellen van een aantal scenario's waarbij we nadrukkelijk de wensen vanuit het gebied in beeld willen krijgen.
56	schade	Is er onderzoek gedaan naar planschade als gevolg van waardevermindering van onze woningen?	1	Er is nog geen onderzoek gedaan naar mogelijke planschade. Ook hebben we geen onderzoek gedaan naar mogelijke waardevermindering van woningen in de buurt van de Groote Polder. Tegenwoordig heet dit nadeelcompensatie. Onderzoek naar nadeelcompensatie vindt plaats in de volgende fase.